

Onze Vogels

59e jaargang no.12, december 1998

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

ssel

Over Kanaries gesproken

ZANG • KLEUR • POSTUUR

Een mengelmoesje Postuur

Zuid-Hollandse Frisé, Raza Espagnol, Fife Fancy, Lizard, Norwich kanarie.

Er zijn veel boeken over kanaries geschreven, met name over zang en kleur, maar over postuur wordt het anders. Wanneer we over kleurkanaries schrijven, schrijven we over één vogel met een bepaalde kleur.

Bij postuur spreken of schrijven we over verschillende rassen. Over de oorsprong van zijn ontstaan gaan vele verhalen, sommige zijn spontaan ontstaan, andere door selectieve kweek. Deze selectieve kweek vond plaats over de hele wereld en zo was de postuurkanarie geboren. Deze werd dan meestal vernoemd naar zijn gebied van ontstaan.

Postuurkanaries is niet iets van deze tijd, zij kwamen al voor in de vorige eeuw. Natuurlijk zijn ze wel wat veranderd in de loop van de jaren. Wanneer je boeken inziet van vroeger en nu dan zie je heel duidelijk het verschil, toen slanke vogels die hoog op de poten stonden.

Het oudste ons bekende ras stamt uit 1690 en had een lichte frisering op de borst. Waaruit, door kruisingen, weer gefriseerde ontstonden, maar ook gladbevederde. Kanaries zijn zaadetende vogels, postuurvogels worden veelal met een iets ander zaadmengsel gevoerd, De kleur rood is in veel rassen niet toegestaan. De broedperiode verloopt gewoonlijk zonder veel problemen. Zij bouwen makkelijk een eigen nest die af en toe hele torenflats zijn. Het legsel kan verschillen van 1 tot 7 eieren, maar 4 is normaal. De jongen brengen zij ook zonder problemen groot. Geef ze niet te veel groente zoals sla, liever een spruitje of lof, of appel in plaats van sinaasappel.

Postuurkanaries zijn onderverdeeld in vijf groepen, gefriseerde rassen, houdingrassen, vormrassen, gekuifde rassen en getekende rassen. Alle raskenmerken, zowel de primaire als de secundaire, verschillen per ras. Daarnaast speelt de rubriek grootte een belangrijke rol.

In de gefriseerde soort kennen we rassen met een rechte houding en

rassen met een gebogen houding. In de gekuifde rassen kennen we rassen met en zonder kuif. Elk ras heeft zijn eigen specifiek raskenmerk. Ze zijn dan ook niet op één keurbriefje te waarderen. Dit komt omdat postuurkanaries zich onderscheiden door een aantal verschillende uiterlijke kenmerken. Deze noemen we de primaire kenmerken. Zo'n primair ken-

merk laat zich lezen op het keurbriefje als de hoogste punten. Is zo'n raskenmerk goed aanwezig, dan krijgt u overeenkomstige waardering.

De Zuid-Hollandse Frisé behoort tot de gefriseerde rassen met een gebogen houding, de Raza, een Spaanse dwergkanarie, en de Fife zijn vormrassen, de Lizard behoort tot de getekende rassen en de Norwich bij de gekuifde rassen.

De Zuid-Hollandse Frisé is een gebogen houdingvogel in de grootte van 17 centimeter. De raskenmerken van deze vogel zijn een gebogen houding in de vorm van een 7. Bij deze vogel zijn er drie plaatsen waar frisering aanwezig moet zijn. Een mantel die symmetrisch - in zowel lengte als breedte - over 2/3 van de rug valt, duidelijk gescheiden door een rechte scheiding. De borstbevedering, hier groeien de borstveertjes - goed ontwikkeld en weer symmetrisch - eerst omhoog, om dan naar voren een klein korfje te vormen.

Ook de vinnen moeten aan beide zijde symmetrisch en goed ontwikkeld zijn. Het kopje fijn, een aalkopje wordt het ook wel genoemd. De kop, hals - lang gerek - en het onderlichaam zijn gladbevederd. De staart gaat niet geheel onder de stok. Een ander leuk kenmerk van deze vogel is dat hij wel eens steun zoekt aan de tralies om zijn evenwicht te bewaren. Alle kleuren zijn toegestaan

Het kweken van gefriseerde vogels gaat redelijk. Ze brengen hun jongen zelf groot en daar zit de moeilijkheid niet. Maar de vogels in een optimale conditie brengen en houden daar zit 'm de moeilijkheid. Gefriseerde rassen die je naar een tentoonstelling brengt kan je niet zo even uitvangen uit de volière en opkooien. De vogel mag niet in de hand, nog in een netje gevangen worden, hij moet zelf overspringen naar zijn tentoonstellings-

kooi, de koepelkooi. Om hem te wenen aan de tentoonstelling en het laten aannemen van zijn houding, hebben we toch wat tijd nodig. Veel kwekers doen dit - houding laten aannemen - door onder aan de kooi te krabben.

De Raza Espagnol en de Fife Fancy behoren tot de vormrassen. Bij de vormrassen kennen we twee hoofdzaken, de vorm en de grootte. Bij de vorm bedoelen we de vorm van het lichaam. Deze verschillen bij de diverse rassen. Bij grootte gaat het, eveneens bij de diverse rassen, om de lengte van de vogel. De lengte van de vogel meten we van kop tot staart. Bij gebogen rassen meten we kop - schouder en dan schouder - staart. Wanneer u beide vogels goed bekijkt ziet u het verschil in vorm. De Raza een slank, en de Fife een volrond lichaam. Tussen beide rassen ziet u een behoorlijk verschil, waar de een goed gevuld en mooi rond moet zijn, moet de ander slank en "licht afgevlakt" zijn. Beide behoren tot de minirassen en mogen niet groter zijn dan 11,5 cm.

In de broedtijd geven beide rassen nauwelijks problemen en kunnen zelf hun jongen groot brengen.

De Raza Espagnol, een Spaanse dwergkanarie en (het woord Spaans zegt het al) vindt zijn oorsprong in 1931 in Spanje en kreeg zijn erkenning in 1956. De Raza werd behoorlijk afgeschermd door de kwekers en het zou tot 1978 duren om de eerste vogels uit Spanje te krijgen. Dit lukte de heer A. Libregts uit Tilburg.

Het bekende Spaanse temperament vinden we ook terug in de Raza. Zij moet zich levendig vertonen, zonder een nerveuze indruk te geven. Een slank lichaam, rug en borst "licht afgevlakt" en de schouderdjes mogen niet uitsteken.

Kopje klein en hazelnootvormig, halsje kort en slank. Bevedering gaaf en compleet, goed gevuld en glad. Alle kleuren behalve rood zijn toegestaan. Een ander belangrijk punt zijn de pootjes, deze moeten zeer kort zijn en nauwelijks zichtbare dijen hebben. De Raza wordt tentoongesteld in de universeelkooi.

De Fife Fancy ontstond in Schotland in het district Fife en werd in 1957 geboren uit protest tegen het steeds groter worden van de Border. Het district ligt ongeveer tussen de steden Dundee en Edinburg. In 1975 werd de Fife opgenomen in de standaard voor postuur bij de NBvV.

Alles aan het lichaam moet mooi rond zijn, met een goed volume. Een ronde

borst zonder een spleet in de bevedering. Het kopje klein en rond met een klein snaveltje en het halsje en nekje moeten slank zijn, met een duidelijke nekinval tussen kopje en lichaam. De bevedering moet glad en goed gesloten zijn. Alle kleuren behalve rood zijn toegestaan. Doordat er internationaal een nadruk ligt op de klassieke kleuren is bontvorming in COM verband niet toegestaan.

De tentoonstellingskooi van de Fife was de universeelkooi en deze is, vanaf dit jaar, de open postuurkooi echter de universeel kooi is nu nog toegestaan.

De Norwich en de Lizard hebben als overeenkomst dat ze beide asielzoekers zijn en daar houdt het bij op. De Norwich vluchtte met de protestanten uit België in de 16e eeuw voor de Spaanse Inquisitie en de Lizard vluchtte met de Hugenoten ergens in de 17e eeuw, voor dezelfde Spaanse Inquisitie vanuit Frankrijk.

De Norwich heeft zijn naam gekregen doordat deze vluchtelingen zich vestigden rond de plaats Norwich. Wat nu Norwich heet, was toen een slank klein vogeltje, de ontwikkelingen in de loop van de jaren gingen aan de Norwich niet voorbij. Telkens verbeterde men het ras door nieuwe kruisingen met o.a. schimmelvogels. Hierbij ontstonden vervelende bijverschijnselen waarvan de meest bekende lumps. Als gevolg van betere en goed gerichte kweek ontstond de Norwich die we nu kennen als een rustige, volumineuze vogel van 16 cm. Die als hij zich van stok naar stok begeeft met zijn hele lichaam bijna gratieus neer deint op de andere stok.

De vogel is in onze standaard opgenomen onder de gekuifde rassen en we vragen een gladkop. Hij moet kort en gedrongen en een goed gevuld lichaam hebben, brede ronde schouders en een goed gevuld onderlichaam. Rug iets rond. De borst is rond en goed gevuld, hals kort en dik één geheel vormend met de romp en mag nauwelijks insnoering laten zien. Alles moet in overeenstemming zijn met elkaar en met het volume van het lichaam. De kop groot, breed beginnend aan de snavelbasis en geheel rond, met een kegelvormige snavel. Door de brede kopvorm krijgt de Norwich de indruk "wenkbrauwen" te hebben. Deze mogen echter niet te zwaar worden waardoor het gaat lijken dat ze geen ogen meer hebben ze mogen toch nog wat zien.

De bevedering moet glad, gaaf, goed gevuld en compleet zijn. De vleugels moeten goed gesloten gedragen worden en mogen elkaar niet kruisen. De

staart moet kort en smal zijn en de pootjes kort met onzichtbare dijen.

Het broeden met de Norwich kan problemen geven als men zomaar, zonder dit ras te kennen, er een koppeltje bij gaat nemen. De kweek met deze vogel gaat niet zo gemakkelijk, oriënteer u zelf bij de kwekers van deze vogels, het bespaart u veel ongenoeven.

De Lizard kwam terecht in de streek rond Londen. Deze vogel heette in die tijd de French Canary Birds. Wat later kregen zij de naam Lizard. De patroontekening van de bevedering deed de mensen denken aan de schubtekening van een hagedis.

Het belangrijkste van de Lizard is dus zijn patroontekening. We kennen Lizards met geel intensief en schimmel, met of zonder cap, of een gebroken cap. Daarnaast hebben we nog Lizards met wit, of met rood intensief en schimmel. Deze laatste komt niet zo heel vaak voor in Nederland.

Naast de tekening is het pigment een primaire rubriek, deze moet altijd zo zwart mogelijk aanwezig zijn in de rugtekening, de borst en in de flanken, in de vleugelpennen en in de hoormdelen.

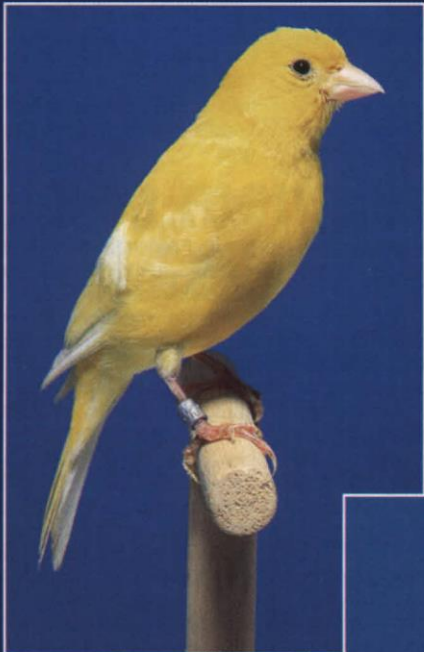
De rugtekening begint bij de Lizard met cap, vanaf deze cap en bij de Lizard zonder cap vanaf de snavelbasis over de kop naar de rug. Bij de gebroken cap begint de tekening - in de ideale vorm - ook vanaf de snavelbasis tot halverwege de kop, waar dan weer een klein gedeelte van de cap zichtbaar is. Het pigment moet ook in de borst en in de flanken zichtbaar zijn. De patroontekening moet in een rechte lijn, mooi omzoomd en naast elkaar in banen op de rug zichtbaar zijn.

De ideale grootte van de Lizard is 12,5 cm met een opgerichte houding. De Lizard is geen moeilijke vogel om mee te kweken zij brengen zelf hun jongen groot. De moeilijkheid is dat - buiten de jeugdruï - elk veertje dat er uit gaat, wit omzoomd terug komt. Deze beschadigingen kunnen +/- 14 dagen na de geboorte ontstaan, door dat de pop het jong gaat plukken voor de volgende kweekronde. Zet jonge Lizards apart in een kooi en niet bij andere vogels om ook later nog veren pikken te voorkomen.

Tekst: Gea Stoop

Foto's: Cyril Laubscher

Geraadpleegde literatuur:
Standaardreizen NBvV, "Handboek voor kanaries" door H.K. v.d. Wal

Raza Espagnola

Lizard met Cap

Fife Fancy

ose/

De/

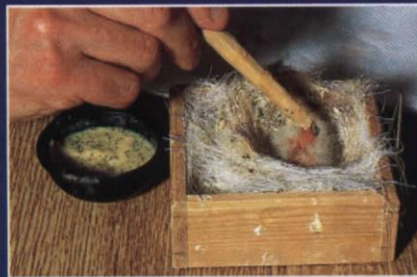
Norwich

Noord-Hollandse Frisé

Jonge Lizards die gevoerd worden in een aparte babykooi.

Jonge Norwich kanarie met de hand gevoerd.

Jonge Norwich kanaries die gevoerd worden, canthaxantine in voer en water.

osel

De

waterslagers

ANACHRONISMEN

door Jaap Plokker

Uitgestorven toeren?

Bijna een kwart eeuw houd ik me inmiddels bezig met het kweken van waterslagers. Gedurende die jaren heb ik heel wat keurbriefjes onder ogen gehad. Tot op heden heb ik op keurlijsten, van zowel mijn vogels als die van anderen, nog nooit een waardering kunnen ontdekken voor de volgende toeren: tjonken, soeten, woeten en schokkel. Ik stel me dan ook hardop de vraag of tegenwoordig deze toeren überhaupt nog wel in het lied van de waterslager voorkomen. Als inderdaad blijkt dat ze zijn "uitgestorven", wordt het dan geen tijd om de zangtheorie en de daarop gebaseerde keurlijst aan de realiteit aan te passen?

Veranderingen door doelgericht fokken

Vogelrassen waarmee doelgericht gefokt wordt ontwikkelen zich naar de door de kwekers gewenste verschijningsvorm. Sedert het begin van de jaren '80 ben ik ook een enthousiast kweker van, eerst donkerbruine, nu zwartbruine, Japanse meeuwen. Als ik mijn topvogels van toen nu nog voor een tentoonstelling zou kunnen inschrijven heb ik de grootste twijfel of ze boven 85 punten zullen uitkomen. Zangkanaries veranderen ook, wellicht niet zo snel als andere standaardvogels, maar er is zeker sprake van een ontwikkeling in het lied. Wie eens de moeite neemt zich te verdiepen in de pennenvruchten van de Belgische keurmeester B. Peleman krijgt al lezende de indruk dat hij in de jaren '20 naar totaal andere waterslagerzang luisterde dan wij nu doen. Dhr. Peleman constateerde op basis van

eigen waarnemingen overigens al verschillen tussen het lied van de Belgische waterslager tijdens de jaren '20 en die van het begin van deze eeuw. (1)

De beginjaren

Terwijl in België de kweek met waterslagers zich in een behoorlijke populariteit mocht verheugen stond de belangstelling voor de waterslagerzang in Nederland tot ver in de jaren '20 op een zeer laag pitje. Bladerend door, uit 1915 en 1916 daterende afleveringen van "De Kanarie", orgaan van de in 1910 opgerichte "Nederlandsche Bond van Kanarieliefhebbers en Vogelvrienden" struikel je over de advertenties waarin Saksische, Truthe en vooral Seifert zangkanaries werden aangeboden. Tussen al dit "harzer-geweld" vond ik één annonce waarin Jan van der Hammen uit Schiedam "Originele Belgische waterslagers" te koop aanbood. Ze waren "bijna geheel geel" en te koop voor f 4,- tot f 6,- per stuk.

Dat de serieuze kweek met waterslagers in Nederland van relatief vrij recente datum is kan duidelijk geïllustreerd worden met de volgende feiten: In 1926 was de heer Zandvliet de eerste keurmeester die waterslagers op punten kon beoordelen; op het eind van de jaren '20 zond de Antwerpse kweker Mechels, om propaganda te maken voor de waterslagerkweek, een 8-tal waterslagers in voor een tentoonstelling in Den Haag. Voor de Haagse zangkanariëkwekers was het hun eerste kennismaking met de waterslagerzang. Voor zowel het betrekken van vogels als het verkrijgen van de zangtheoretische kennis waren de

eerste Nederlandse waterslagerkwekers volledig van de Belgen afhankelijk. Geschriften van Belgische kwekers en keurmeesters geven ons daarom niet alleen inzicht in de opvattingen van onze zuiderburen maar vormen tevens het fundament van onze huidige zangtheorie. 2)

Een keuze met verstrekkende gevolgen

Op het eind van de jaren '20, begin jaren '30 waren in Nederland nog maar een beperkt aantal kwekers door de zang van de waterslager gegrepen. Omdat zij nauwelijks contact met elkaar hadden vond er nagenoeg geen uitwisseling plaats van kweekmateriaal en zang(theoretische)kennis. Dit had tot gevolg dat voor de Tweede Wereldoorlog in het waterslagerlied verschillende (regionaal gebonden?) zangstructuren voorkwamen. In afwijking van de in België gangbare opvattingen ontstond er in de kring van Haagse waterslagerkwekers een voorliefde voor door nachtegaaltoeren gedomineerde waterslagerzang. In een artikel in "Onze Vogels" verhaalt de heer M. van Woezik over hoe de opvattingen van de Hagenaars, op instigatie van dhr. Gerrits en hemzelf, door anderen werden overgenomen en men door doelbewust te keuren het "geslagen" waterslagerlied, met succes, heeft gestimuleerd.

Over de naoorlogse periode concludeerde Van Woezik in 1970 dan ook dat "de liefhebberij voor waterslagers zich tot nu toe in opgaande lijn heeft ontwikkeld en wat hoofdzaak is, de vogels nog steeds mooier van zang worden. Wij horen op onze keuringen steeds minder de hoge en scherpe to-

nen die vroeger aanleiding konden zijn dat sommige zangliefhebbers de waterslager, ondanks zijn mooie toeren, niet konden accepteren." 3)

Veranderingen in de zangtheorie

Opvattingen over hoe de ideale waterslager behoort te zingen worden sedert de eerste decennia van deze eeuw vastgelegd in de zangtheorie. Het keurbriefje zou men kunnen beschouwen als de zangtheorie in een notendop.

Kijken we naar de keurlijst zoals die in de jaren '20 in België werd gehanteerd dan ontdekken we tussen waardetoeren die wij ook vandaag de dag nog kennen o.m. de rubrieken "gloeken", "lachtouer" en "heulrol". Deze zijn inmiddels van de keurlijst verdwenen. Wel kan ik me nog herinneren dat ik medio de jaren '70 wel eens als bemerking "heulrol" op een keurbriefje kreeg. Deze toer, waarover dhr. Peleman in de jaren '20 nog lyrisch kon schrijven, was inmiddels ondergebracht in de categorie "harzer-toeren" en daardoor verworden tot een ongeenst element in het waterslagerlied. Bredero zei het al eeuwen geleden: "Het kan verkeren". (4)

De laatste, ingrijpende, wijziging van het Nederlandse keurbriefje dateert van 1981 toen men, om het geslagen waterslagerlied te stimuleren, rubrieken heeft toegevoegd, gesplitst en de waardering heeft veranderd. 5)

Ontwikkelingen in de waterslagerzang

Het wordt langzamerhand tijd om de voorafgaande historische schetsen te plaatsen in hun onderlinge samenhang. Op basis van de door mij gelezen literatuur over waterslagers kom ik tot de conclusie dat in Nederland twee processen ten grondslag liggen aan de veranderingen in het lied van de waterslager gedurende de periode 1930 tot heden:

* Het streven naar een geslagen zangstructuur;

* Het streven naar een gecultiveerd lied waaruit hoge, spitse, scherpe, schelle, onzuivere toervormen zoveel mogelijk zijn geëlimineerd.

Het enerzijds stimuleren en het anderzijds elimineren van bepaalde doelbewust gekozen elementen hebben mijn inziens ook, wellicht onbedoelde, neveneffecten gehad, die, achteraf bezien, in niet geringe mate de huidige waterslagerzang mede hebben bepaald.

Het scala aan toeren, dat zo typerend was voor het lied van de waterslager aan het begin van deze eeuw, is door genoemde processen onmiskenbaar verkleind. We zagen eerder dat in de loop van deze eeuw, ter versterking van het geslagen karakter, welbewust, teveel aan het harzerlied gerelateerde toeren uit de waterslagerzang zijn "gefokt". In een vorig artikel in "Onze Vogels" heb ik geprobeerd aan te tonen dat als gevolg van het cultiveringsproces de tjonken uit het lied van de waterslager zijn verdwenen.

Ik veronderstel daarom dat beide voornoemde processen ook hebben geleid tot het verdwijnen van de soeten, de woeten en de schokkel uit het lied van de huidige waterslager. Bij een verdere nadruk op de geslagen zangstructuur is het niet ondenkbaar dat op termijn wellicht ook de bollen- de waterslag niet meer door "Hollandse waterslagers" gezongen zal worden. Dit is kennelijk de "prijs" geweest die we hebben moeten betalen voor de waterslagerzang zoals die tegenwoordig in Nederland in de keurkamers klinkt. 6)

Conclusie

Bovenstaande is geenszins een pleidooi om te streven naar waterslagerzang zoals die aan het begin van deze eeuw klonk. Het is wel een constatering die, mijn inziens, niet zonder gevolgen kan blijven voor de omschrijving van wat de huidige generatie waterslagerkwekers als het ideale lied van de waterslager beschouwt. Waarom nog steeds in de zangtheorie uitvoerig beschrijven hoe tjonken, woeten, soeten en schokkel moeten klinken terwijl deze toeren, gezien hun "verdwijning" kennelijk als onvoldoende essentieel voor het waterslagerlied beschouwd werden cq. wor-

den en "opgeofferd" zijn ten gunste van meer gewenste ontwikkelingen in de waterslagerzang? Waarom nog altijd deze rubrieken vermelden op de keurlijst, terwijl iedereen weet dat er in Nederland nooit waarderingen voor deze toeren opgeschreven zullen worden?

De waterslager zingt in 1998 een ander lied dan hij in 1930 zong en dat verschilde weer van de waterslagerzang anno 1900. Dit is het logische gevolg van het doelgerichte fokken. De zangtheorie is de afgelopen eeuw steeds aan veranderende inzichten aangepast. Hetzelfde gebeurde met het keurbriefje. Is de komende eeuwwisseling geen goed moment om de zangtheorie zoals die op dit moment geformuleerd is eens aan een kritische blik te onderwerpen?

Literatuur

- 1) Peleman, P., *Keuren van den zang der Belgische Waterslagers*. In: "Onze Gevleugelde Zangers", orgaan van de Algemeene Nederlandsche Bond voor Kanarieteelt en Vogelbescherming, november - mei 1929, *passim*. Ik heb het citaat ontleend aan een in 1987 door de Studieclub Zang NZHU uitgegeven transcriptie van de in 1931 door G.J. Kluinhaar overgeschreven tekst.
- 2) Woezik, M. van, *Een stukje geschiedenis van de waterslager*. In: "Onze Vogels", jrg. 1970, p. 350.
- 3) Woezik, M. van, o.c., pp. 350-351.
- 4) Peleman, P., o.c., *passim*.
- 5) Handleiding voor de opleiding tot zangkanariekeurmeester. Uitgave NBvV, zj. Deel "Waterslagers", p. 21-23.
- 6) Plokker, J., *Die vermaledijde tjonken*. In: "Onze Vogels", jrg. 1998, p. 249.
"De heer H. Warmerdam veronderstelt o.a. dat veel toeren, zoals woeten, soeten, tjonken en schokkel, zijn verdwenen omdat bij fokkers de angst bestond dat deze toeren de hoofdtoeren in hun vogels zouden schaden. Warmerdam H., waterslager. In "Onze Vogels", jrg. 1981, p. 525

ysel

De

Vedermijt, niet gekeurd!

Tekst en foto's: Peter Sanders

Sinds twee jaar bestaan er voor het keuren van kleur- en postuurkanaries aangescherpte regels ten aanzien van ongedierte en vanaf het afgelopen keurseizoen ook voor de tropische vogels en parkieten. Kon het constateren van luizen of mijten in het verleden door de keurmeester nog worden afgedaan met een punt aftrek in de rubriek conditie, bij toepassing van de nieuwe regel wordt de vogel niet meer gekeurd en krijgt in de catalogus de vermelding NG.

Het zal geen verbazing wekken dat er de laatste tijd veel te doen is geweest over ongedierte bij tentoonstellingsvogels. Inzenders die bestraft werden voor de aanwezigheid van luizen of mijten op hun showdiertjes ervaren dit vaak als een vernedering, omdat zij denken dat zij gezien worden als een liefhebber die het niet zo nauw neemt met de hygiëne in zijn vogelverblijven. Deze gedachte berust echter op een misverstand, want...

IEDEREEN DIE WELEENS VOGELS TENTOONSTELT OF AANSCHAFT KAN EEN LUIZEN- OF MIJTENBESMETTING OPLOPEN!!!

Het grote gevaar schuilt namelijk in het feit dat de meeste liefhebbers niet op de hoogte zijn van de verschillende luizen en mijten die bij de vogels kunnen voorkomen en ze daarom niet altijd kunnen waarnemen. Dit artikel is

bedoeld om duidelijkheid te verschaffen over de verschillende soorten ongedierte die bij kanaries kunnen worden aangetroffen. Mijn kennis op het gebied van tropische vogels en parkieten schiet in deze materie tekort. Hopelijk voelt iemand zich aangesproken hier in een vervolgartikel nader op in te gaan.

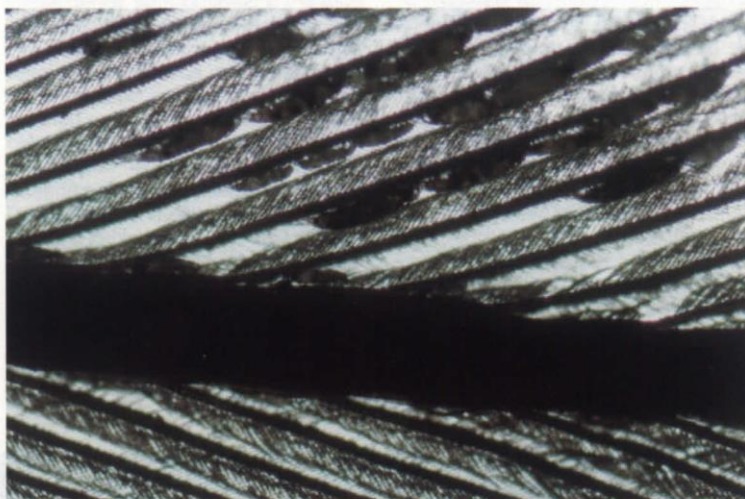
Bij kanaries kunnen drie soorten luizen en mijten voor problemen zorgen, namelijk de rode bloedmijt, de veerluis en de vedermijt.

- **Rode bloedmijten** worden meestal niet op vogels aangetroffen en zullen op tentoonstellingen niet voor problemen zorgen. Dit is wel de mijt die de meeste schade kan aanrichten in de kweekperiode. Door het zuigen van bloed uit nestjongen, maar ook oudervogels (denk aan broedende poppen), kunnen deze binnen een dag worden gedood.
- **Veerluizen** worden wel op de vogel aangetroffen, namelijk in de donsbevedering. Deze beestjes kunnen zich snel in de bevedering en van vogel op vogel verplaatsen. Veerluizen zijn donker van kleur en één

tot twee millimeter lang. Hierdoor zijn ze goed waarneembaar en zal de liefhebber de besmetting meestal snel opmerken.

- **Vedermijten** zijn echter beduidend kleiner en daardoor veel minder goed waarneembaar. Bovendien zijn vedermijten veel minder bekend dan veerluizen. Juist door deze onbekendheid hebben deze mijten bij showvogels de meeste problemen veroorzaakt. Vedermijten zijn roodbruin van kleur en slechts ongeveer een halve millimeter lang en maar ongeveer eentiende millimeter breed! Toch kan een vedermijtbesmetting goed met het blote oog worden waargenomen, met name doordat de verblijfplaats van deze mijten zeer karakteristiek is.

Vedermijten bevinden zich altijd, schijnbaar bewegingloos, aan de onderkant van vleugel- en staartpennen, meestal dicht aan de schacht van de veer. Bovendien liggen ze vaak op rijen in de groeven van de veer. Met het blote oog kunnen de mijten het beste worden waargenomen door de onderkant

1. De onderkant van een staartpen van een bruine kanarie.

2. Lichte vedermijtbesmetting in een rood mozaiekanarie.

van de staartveren bij voldoende opvallend licht, dus niet met doorschijnend licht, te bekijken. Een besmetting met vedermijt begint meestal in de staartpenen, pas bij een langdurige besmetting zullen ook de vleugelpennen mijten vertonen. Het met het blote oog zichtbare beeld van een lichte vedermijtbesmetting in een rood mozaiekanarie is in afbeelding 1 weergegeven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het hier volgroeide vedermijten betreft, waarvan een aantal ten tijde van de foto-opname zich al over de veer begonnen te verplaatsen. Dit betekent dat nog niet volgroeide vedermijten waarschijnlijk kleiner en dus minder duidelijk waarneembaar kunnen zijn. De ligging van de vedermijten wordt verduidelijkt door de microscopische opname van de onderkant van een staartpen van een bruine kanarie (afbeelding 2 (vergroting 40x)).

Veel mensen verwarren een vedermijtbesmetting met vervuiling in de staart door ingedroogd bloed of denken dat het ontlasting van mijten betreft. Afbeelding 3 (vergroting 200x) toont zeer duidelijk aan dat het wel degelijk om mijten gaat. Een ander wijdverbreid misverstand is dat een vedermijtbesmetting altijd gepaard gaat met gaten in de bevedering doordat deze door de mijten is weggevreten. Dit treedt echter alleen op bij een langdurige en zware besmetting door vedermijten. Veel vaker is het ontstaan van gaten in de bevedering het gevolg van een verontreiniging met bloed die niet of niet tijdig is uitgewassen.

Behandeling van vogels met een luizen- of mijtenbesmetting dient voor veerluizen en vedermijten plaats te vinden door gebruik te maken van

een geschikt insecticide. Hiervoor zijn een aantal doelmatige middelen in spuitbussen in de handel verkrijgbaar. Een kleine hoeveelheid van één van deze producten aanbrengen op de rug- en borstbevedering (veerluis) of op de vleugels en staart (vedermijten) zal er voor zorgen dat na enkele dagen de bevedering vrij is van luizen of mijten. Als dan nog ongedierte aanwezig is moeten we de behandeling herhalen. Omdat eieren van luizen of mijten niet of nauwelijks te lijden hebben van het insecticide kan het noodzakelijk zijn de behandeling na een paar weken een keer te herhalen. In de meeste gevallen is het aan te bevelen alle vogels uit een vlucht waar veerluizen of vedermijten zijn aange troffen te behandelen. Bedenk altijd bij het gebruik van insecticide dat u met vergif werkt. Lees daarom goed de gebruiksaanwijzing en test de doelmatigheid en eventuele schadelijkheid van het te gebruiken middel

3. Deze afbeelding toont zeer duidelijk aan dat het wel degelijk om mijten gaat.

door eerst één vogel te behandelen en na een aantal dagen het resultaat te beoordelen, alvorens alle vogels te behandelen. Zorg er ook altijd voor dat de behandeling in een zeer goed geventileerd vertrek wordt uitgevoerd!

Bestrijding van rode bloedmijten vereist een andere aanpak. Alle kieren en naden in het vogelverblijf, zitstokken, broedkooien (met name onderkant van zandladen) moeten worden behandeld met insecticide. Er zijn voor dit doel een aantal langdurig werkzame preparaten te koop. Voor sommige van deze is het echter vereist dat de vogels gedurende enkele dagen uit de vogelruimte verwijderd worden!

Ter afsluiting wil ik iedere kanariëkweker aanraden de eigen kanaries, en vooral ook recent aangekochte vogels, nauwkeurig te inspecteren op de aanwezigheid van met name vedermijten zoals hierboven is beschreven. Herhaal dergelijke controles steekproefsgewijs gedurende het hele jaar. De kans dat bij uw vogels vedermijten voorkomen is waarschijnlijk groter dan u denkt. Op basis van ervaringen op vogelkeuringen en bezoeken aan kanariëkwekers schat ik in dat momenteel 5 tot 10 procent van de kanarië liefhebbers problemen hebben met vedermijt. Wanneer deze problemen niet goed onderkend worden zal dit percentage de komende jaren drastisch kunnen toenemen. Ik hoop dan ook dat dit artikel een positieve bijdrage mag leveren aan het terugdringen van het mijten- en luizenprobleem bij kanaries en dat keurbriefjes met 'Vedermijt, niet gekeurd!' in het komende tentoonstellingsseizoen niet meer voorkomen.

De
sel

KWEEKRESULTAAT ME

In het najaar 1994 trof ik op de kleinveemarkt in Barneveld een koppel Dayallijsters aan. Nog nooit had ik deze vogels eerder van zo dichtbij in levende lijve kunnen aanschouwen. Op afbeeldingen is fraaie contrast tussen het helder wit en het glanzend zwart al zeer opvallend; in werkelijkheid is dit echter nog mooier.

Aangezien de prijs redelijk was en de dieren er onberispelijk uitzagen was de koop snel gesloten. Thuis gekomen werden de vogels, elk afzonderlijk, ondergebracht in een ruime kooi teneinde hen even in de gaten te kunnen houden voor wat betreft eventuele gezondheidsproblemen en voedselopname. De lijsters bleken evenwel kerngezond en namen probleemloos het menu van universeelvoer met enkele meelwormen per dag tot zich. Derhalve werden zij na ongeveer tien dagen losgelaten in mijn rijkelijk beplante gezelschapsvolière. Deze volière heeft een oppervlakte van 36 m² waarvan 8 m² binnengedeelte.

Ofschoon ervoor wordt gewaarschuwd dat bij deze soort de man de pop soms meedogenloos achtervolgt, vaak met dodelijk afloop, gedroeg pa-lijster zich bij mij voorbeeldig. Sterker nog, hij leidt (ook nu nog) een wat teruggetrokken bestaan tussen het groen, dit in tegenstelling met de pop die zich de gehele dag laat zien en steeds wanneer zij mij ziet komt ze bedelen om een meelworm die uit de hand wordt aangenomen. De winter werd in dezelfde volière doorgebracht. In de literatuur had ik gevonden dat dit moest kunnen; dit bleek juist.

Nu was de winter '94/'95 er niet een met langdurige strenge vorst, maar ook bij het beetje kou dat we hadden geven ze niet de geringste teken van onbehagen.

De kweekervaringen

Het voorjaar brak aan en vanzelfsprekend hoopte ik op broedresultaten van mijn dayals. De Witbuikcini's waren reeds begonnen, de Witkopnonnen hadden een legsel, de langstaart Roodmus zat te broeden en zelfs een paar pas aangeschafte gele Appelvinken had het eerste ei.

Ook had ik een gesloten nestkast, in een mooi komvormig nest volledig van cocosvezel, twee eieren aangetroffen; ze hadden de grootte van mussen-ei en de kleur van een merel-ei. Nooit had ik iets van nestbouw gezien; het was mij dan ook een raadsel wie hier de bewoners van konden zijn. Omdat gekozen was voor een gesloten nestkast verdacht ik eerst mijn Amethist spreuuwen.

Pas enige dagen later betrapte ik ma-Dayallijster, juist toen zij de nestkast inging. Dit was nu het laatste wat ik

Nest met eieren van de Dayallijster

had verwacht: een lijsterachtige die een gesloten nestkast kiest en dan nog met een vliegopening van slechts 4 cm en een bodemoppervalk van 11 x 11 cm. Ook had ik nooit enig baltsgedrag waargenomen; achteraf wel een toename in zangactiviteiten.

Efin, na de vierde, tevens laatste ei begon het broeden; dit nam de pop alleen voor haar rekening.

Na een periode van 14 dagen bleken de eieren alle vier te zijn uitgekomen. Nu ging het dus om de moeilijkste fase, het groot brengen van de jongen.

Als voedsel werd naast een goed universeel mengsel en gesneden fruit een variatie aan insecten aangeboden bestaande uit meelmaden, zowel levend als diepgevroren, buffalo-wormpjes, meelwormen en de cocons en kevers daarvan.

Voor het voeren van de jongen

Nest met 4 jongen van de Dayallijster

ALGEMEEN

De Dayallijster (*copsychus saularis*), een prachtige zwart-wit getekende vogel die aan een klein model Ekster doet denken, komt voor in een groot gedeelte van Azië. Zelf heb ik ze tijdens mijn vakantie in Indonesië herhaaldelijk in de vrije natuur kunnen waarnemen.

Ze zijn nauw verwant aan de meer bekende Schamaliijster (*copsychus malabaricus*), geroemd om zijn prachtige zang. In dit verband moet evenwel gezegd dat naar mijn ervaring de Dayallijster ook een fraai gezang ten beste kan geven en daarbij over een redelijk uitgebreid repertoire beschikt. En – wat mij het meest is opgevallen – man en pop doen in zangkwaliteiten niet voor elkaar onder. In schril contrast met de zang is de alarmoproep, een lange, tamelijk lang aangehouden, rauwe kreet waarmee o.a. de jongen voor dreigende gevaren worden gewaarschuwd. Daarbij wordt schoksgewijs, in vier à vijf bewegingen, de staart tot loodrecht opgeheven en tevens gespreid.

DE DAYALLIJSTER

werd echter uitsluitend gebruik gemaakt van de made (alleen de levende) en de meelwormen, waarbij vooral in het begin de voorkeur sterk uitging naar pas vervelde, witte meelwormen en net verpopte zachte witte cocons; ook net-uitgekomen kevers waren favoriet. Naarmate de jongen groeiden kwamen ook de wat hardere uitvoeringen van worm, cocon en kever meer in de belangstelling. Voorts constateerde ik dat vliegende mieren die regelmatig in de volière terecht kwamen met graagte werden gevoerd. Slakjes en regenwormen die ik aanbood werden niet aangekeken. Het verstrekte menu bleek van dien aard dat de groei er goed in zat en na

zeven dagen werden de jongen geringd (ringmaat 3,5). Daarbij bleek dat één jong het rechterpootje miste; op de plaats daarvan bevond zich slechts een rudimentair aanhangseltje. Als gevolg daarvan was het jong reeds wat scheef gegroeid en twee dagen later was het uit het nest verdwenen. Ook daarna ging het verder tegen zitteren; een jong bleef in de groei achter en lag, elf dagen oud, dood in het nest. De overgebleven twee leken het goed te doen, zaten al aardig in de veren en ik verwachtte binnen enkele dagen het uitvliegen. Helaas constateerde ik echter verzwakking bij de jongen, tragere reacties.

Wat kon dat zijn? Werd er niet goed door de pop gevoerd?

Ik overwoog de jongen verder met de hand groot te brengen en nam er één uit het nest. Op dat moment wist ik de oorzaak: mijn hand zat onder het ongedierte, minuscule, kleine zwarte parasietjes. Op advies van Siem van 't Hart heb ik deze bestreden met een nieuw Duits middel. Inderdaad een zeer probaat middel want ook andere nesten (zelfs een grondnest van een kwartel krioelde ervan) heb ik ermee behandeld en tot op de dag van vandaag heb ik er nu geen last meer van. Helaas waren de laatste dayals zo ernstig verzwakt dat ze het niet hebben gehaald.

Maar, wederom werd in de gesloten

nestkast, ditmaal met een invliegopening van 6 cm en een bodemoppervlakte van 13 x 13 cm, een tweede ronde ingezet. De eerste maal werd voor de buitenvolière gekozen, nu was de voorkeur uitgegaan naar de binnenvolière.

Het proces verliep als de eerste keer; nu dan weliswaar zelfs 5 eieren en 5 jongen waarvan er één na vijf dagen, zonder aanwijsbare oorzaak dood

werd aangetroffen op de plaats waar de pop de "vuile luiers" deponeerde (de in een vliesje verpakte uitwerpselen die zorgvuldig uit het nest worden verwijderd). Deze keer verliep alles vlekkeloos tot en met het uitvliegen. Toen traden er toch weer wat moeilijkheden op; de jongen kregen natte wat gezwollen ogen. Toon Ebbelinghaus te Maassluis veronderstelde een vitamine A tekort en dus diende ik dit toe. De diagnose bleek juist want de vogels knapte in enkele dagen op, op één na. Daarvoor kwam de medicatie kennelijk te laat.

Zodoende heb ik nu drie eigen kweek, geringde Dayallijsters die inmiddels volledig zelfstandig zijn. Ze gelijken op de pop maar het geslacht zal pas na de rui te zien zijn wanneer het diepzwart van eventuele mannen zichtbaar wordt.

Foto's en tekst
Cor van Duijn
010-5916834

Wereldprimeur met een eigenkweek

De kweek met de Baers- of tumbuskolibri

In ons decembernummer van 1996 lieten wij u kennis maken met de heer Roovers uit Teteringen en de kolibries die zijn grote liefde zijn. Dat was het begin van een vervolgstory. De heer Roovers maakte in december 1997 opnieuw een unieke geboorte bekend, de *Leucippus baeri*. Ditmaal werd de eigen kweek een wereldprimeur. Nergens in de wereld is de *Leucippus baeri* nog tot broeden gebracht.

Zo'n wereldprimeur krijg je niet zomaar: daar moet je onderzoek naar doen. Bij de speciaalclub, in Engeland en tenslotte in Duitsland, bij Die Gesellschaft für Tropenornithologie (GTO), een samenwerkingsvereniging van vakwetenschappers en amateurs die zich bezig houdt met onderzoek en de levenswijze van de tropische- en subtropische vogels. Daarnaast hebben zij van aanvang aan onderzoek gedaan naar de levenswijze in de natuurlijke omgeving en ondersteuning gegeven voor het beschermen van belangrijke natuurgebieden.

Ruim een jaar heeft de heer Roovers moeten wachten voor hij bericht kreeg van de heer P. Brün van het GTO dat de *Leucippus baeri* nog nergens was gekweekt.

Deze bevestiging kwam in november van 1998.

Een wereldprimeur betekent bekendheid voor eeuwig. Altijd zal iemand op zoek gaan of zijn prestatie al is geëvenaard. Het is dus van belang dat men bij een eigenkweek ook eens verder kijkt, je weet maar nooit.

De *Leucippus baeri* is al 6 jaar in het bezit van de heer Roovers en verleden jaar ging zij tot broeden over. Voorheen was er nooit enig broedgedrag gezien. Toch waren de vogels

- ondanks hun somber uiterlijk - voor hem altijd zeer bijzonder. De pop is

Pas uit het ei en nootjes ernaast.

bijzonder slank, vooral in de nek en zeer schichtig.

Toch was het ditmaal zeer anders want tijdens het observeren ontdekte hij dat het popje steeds maar bij het korfje van nestmateriaal bleef vliegen. Zijn belangstelling was gewekt.

Het nestmateriaal werd extra aangevuld met geitenhaar en toen maar afwachten.

Na enkele dagen zat de pop op het nestkorfje en was ze in de weer met het geitenhaar. Een begin werd gemaakt maar toch maakte zij het nest niet af. Het nestje werd voorzichtig verwijderd, een kustnestje van sisal werd erin geplaatst, met wat geitenhaar afgewerkt en op dezelfde plaats terug gehangen.

Na vier dagen zat de pop op het nest. Het begin was gemaakt zonder dat hij iets tussen man en pop had gezien. De pop bleef schichtig en de geringste beweging van zijn kant betekende voor de pop "wegwezen". Telkens als hij de voliëre in kwam zag hij dat ze het nest verlaten had. Na enkele dagen kon hij niet langer wachten en nam zijn kijkspiegeltje en zag tot zijn geluk een ei!

De vraag was nu wanneer dat ei gelegd was, bij zijn andere kolibries ziet

Na 1 week.

hij precies wanneer het eerste ei komt. Maar bij deze pop was niets te zien. Het ei werd genoteerd als gelegd op die dag. Hij zat er niet ver naast want ei nummer 2 kwam op 30 september 1997, een dag later. Na acht dagen bleken beide eieren bevrucht te zijn, hier had hij zeker niet op gerekend.

Na zestien dagen kwam het eerste jong uit het ei. Het tweede kwam niet uit. De jonge vogel leek op een Amazalia amazalia alleen veel lichter van kleur. Wat hem opviel was dat na 5 dagen (controle) de beide poten anders lagen dan bij zijn andere vogels. Bij andere kolibries waren de poten niet te zien, ze zaten gewoon onder, maar bij deze Leucippus baeri waren ze zichtbaar aan beide zijde van het lichaam.

De jongen vliegen nu rond en hebben zich laten zien op de Bondshow van 1997 en er zijn nog enkele nesten van de Leucippus baeri gevolgd. De vogels worden geringd met een ring die speciaal door een goudsmid worden gemaakt. Het is een precisiewerkje want de maat van de ring is 1 mm, de doorlaat 2 mm.

De heer Roovers gaat gewoon door en heeft nu weer een primeur. Geen wereldprimeur ditmaal, maar toch weer een prestatie van eigen kweek.

Toont duidelijk zijn lange hals.

Bezoek! Wegwezen.

Een jong van de Wimpelstaart Zwartsnavel, (*Trochilus polytmus*) is nog niet gekweekt in Nederland. Net zomin als jongen van de witnek Jacobiner. Ook worden er jongen verwacht van de zwarte jacobiner, een ondersoort van de jacobiners.

Tekst: Gea Stoop
Foto's: Miranda Guiljam

Heeft u ook een eigen kweekverhaal: schrijf het ons, want nog steeds krijgen we vragen van 'is er iets bekend over.....?'

De Gouden fluiters is een bijzonder attractief vogeltje dat imponeert door zijn fraaie kleuren. Om het beeld compleet te maken draagt hij zijn liedje - dat doorgaans uit vier tot zes en zelfs meer fluittonen bestaat - met veel verve ten gehore. Met een dergelijk en magistraal voorgedragen aria kan het niet anders of je raakt ter plekke geheel onder de bekoring van zoveel schoonheid.

In Australië wordt hij wel de "thunderbird" genoemd omdat hij onmiddellijk na een harde klap, en dat is veelal een donderslag, spontaan begint te zingen. Het is tevens een vogeltje dat zich ondanks menselijke aanwezigheid niet schuw terugtrekt in de dichte bebossing van het oerwoud. Hij laat zich rustig observeren zonder dat je de verrekijker erbij moet gebruiken om zijn escapades te kunnen volgen. Zijn directe neef - de Mangrove Gouden fluiters - is vrijwel zijn evenbeeld en ze lijken als twee druppels water op elkaar. In sommige delen overlappen zij elkaars woongebieden en toch vindt er geen vermenging plaats van beide soorten. Dat is niet altijd het geval want op kleine eilandjes voor de kust van Nieuw Guinea vindt wel hybridisering plaats.

Zoals gezegd is het onderscheid tussen de Mangrove fluiters en de Gou-

den fluiters niet te zien. Alleen het voorkomen in een bepaald gebied geeft uitsluitend. De Mangrove fluiters, de naam zegt het al, komt voornamelijk in het mangrove bos en in de laagland gebieden voor. De Gouden fluiters heeft een voorkeur voor de bebossing langs open plekken van het oerwoud en is zeker tot 1500 m in de beboste berg- en hoogvlakten te vinden.

De Gouden fluiters heeft een vrij uitgebreid woon- en leefgebied, dat zich uitstrekt van Oost Java, Bali, de kleine Soenda eilanden, de Molukken, Nieuw Guinea en Australië. Het zijn beweeglijke vogeltjes die ijverig alle blaadjes tot zelfs aan de onderkant grondig inspecteren naar allerlei kleine insecten, spinnetjes en ander klein ongedierte waaraan het oerwoud zo rijk is. Op een hoogte tot zelfs in de bovenste kruinen maar ook in het lagere gedeelte van het dichte begroeiing gaat zijn zoektocht onbekommerd door.

In totaal zijn er zo'n zeventig verschillende soorten bekend, waarvan deze gefotografeerde soort tot een van de meest fraaie behoort.

U zult het met me eens zijn dat het overbodig is tot in de perfectie zijn verenkleed te beschrijven, omdat de foto's overduidelijk een beeld geven van dat kleurrijke vogeltje. In het tweede levensjaar van de Gouden

Whistler heeft de man nog steeds het verenkleed van het wijfje. Het is dan oppassen geblazen wanneer u een stelletje aanschaf dat u ook echt een wijfje hebt, want het kan gebeuren dat in het derde jaar het vogeltje waarvan u dacht een wijfje te zijn, zich gaat omkleden tot een man.

Het nestje ligt hoog in een vork van een rechtopstaande stam dat goed verscholen in het gebladerte wordt gebouwd. Het is komvormig van structuur en wordt vervaardigd uit verschillende plantenmateriaal, gras en smalle blaadjes afgewerkt met fijne worteldraadjes en ander zacht materiaal voor de binnenbekleding. De twee eitjes waaruit het legsel bestaat zijn al even fijn met diverse kleurtjes versierd als de vogel zelf.

De conclusie is gerechtvaardigd dat u met een paartje Gouden fluiters een gouden greep heeft gedaan waaraan u nog jaren lang plezier kunt beleven.

Foto's Cees Scholtz
Tekst M. Borgstein, Wamel

Geraadpleegde literatuur:

Field Guide to the Birds of Java and Bali by John Mackinnon
The Birds of Papua New Guinea by Brian J. Coates

De Gouden fluiters

Golden Whistler
Pachycephala pectoralis

heeft een betoverende aria

Kweken met Pyrrhura's

Kweken met Pyrrhura's neemt steeds grotere vormen aan door liefhebbers van kromsnavels. Deze soort is in opmars bij de liefhebbers en daar er meer mee gekweekt wordt, worden ze ook meer betaalbaar. Er is echter een probleem en dat is het "geringe" onderscheid tussen de verschillende (onder)soorten, voor met name de beginnende liefhebber. Er is zowel een Engelstalig als een Duitstalig boek beschikbaar met daarin alle pyrrhura's. Het Engelse boek heet "Atlas of Conures" en is alleen verkrijgbaar bij J&J, de Visserlaan 31, 8072 XD Nunspeet, tel 0341-260382. Hierin staan alle Arentinga's. Het Duitstalige boek is van Thomas Arndt en heet "Sudamerikanische Sittiche, deel 4". Dit boek behandelt alleen pyrrhura's, verder zijn de boeken identiek. Ik kan nog vermelden dat ook alle (onder)soorten van de Aratinga's in dit boek staan. Ik wil mij in dit artikel verder beperken tot de Pyrrhura's cruentata, die overigens geen soort heeft die enigszins op hem lijkt.

Beschrijving

Zoals u op de foto kunt zien is het een overwegend groene vogel. De snavel is grijszwart. Het voorhoofd en de bovenzijde van de kop zijn donkerbruin tot zwart en heeft kleine geelbruine veertjes erdoor. Verder naar achter tot de nek wordt het geelbruin steeds sterker. De iris is geel, de naakte oogring is roodbruin van kleur evenals de oorvlekken. De wangen zijn groen. Het bovenste deel van de borst en de zijkanten van de nek zijn blauw, de borst is groen. De vleugelbocht is rood, de grote slagpennen zijn blauw terwijl de rest van de vleugel groen is. De buik, de stuit en de onderzijde van de staartveren zijn donkerrood tot roodbruin van kleur, de staartveren zijn aan de bovenzijde olijfgroen. De poten zijn grijs. De lengte van de vogel is ongeveer 30 cm en is daarmee een van de grootste Pyrrhura's. De vogel bewoont de oostelijke kustgebieden van Brazilië.

Huisvesting

Omdat de vogels niet zo groot zijn, is hij geschikt voor en wat kleinere kooi,

vergeleken met de meeste Australische parkieten dan. Ik hou mijn vogels in een kooi van L x B x H: 200 cm x 75 cm x 180 cm. De vogels zijn winterhard en van bevroren van tenen heb ik nog nooit last gehad. De afgelopen winter 96-97 zaten mijn vogels zonder problemen de hele winter, net als elke andere winter, onverwarmd buiten. Ik heb geen apart nachthok en mijn volière is geheel overdekt met golfplaat. Als ik tussen de middag de vogels water gaf namen de meeste zelfs direct een bad. Ik moet bekennen dat ik dat tijdens zo'n zware vorst (elfstedentocht werd gereden) ook altijd angstig vond, maar het ging altijd goed. Een groot voordeel is natuurlijk ook dat de vogels altijd in het blok slapen en dat biedt natuurlijk meer bescherming dan wanneer ze op een stok slapen.

Gedrag

Het gedrag van de Cruentata kan per koppel nogal verschillen, omdat de vogels een eigen karakter hebben. In grote lijnen komt het wel overeen. Van grote invloed op het karakter is

Broedblok, met nog net zichtbaar, het plankje en de takken.

hoe de vogels zijn gehuisvest. Een lichte huisvesting geeft rustige vogels en een donkere huisvesting geeft schuwe vogels. Verder is het natuurlijk van belang hoeveel aandacht men aan de vogels besteedt. Vogels die veel aandacht krijgen, komen naar de verzorger toe als deze voor de kooi staat, zodat men van de mooie kleuren kan genieten. Ze nemen dan ook dikwijls lekkernijen aan door de tralies. De vogels zijn verder zeer beweeglijk en nieuwsgierig. Een klein minpuntje is dat wanneer men nieuwe vogels bij vogels zet die al langer in een kooi zitten, men schermutselingen krijgt. De oude vogels zullen hun territorium verdedigen. Hier vloeit geen bloed bij, maar er wordt wel flink achter elkaar gejaagd. Na een dag is de rust dan wel teruggekeerd. Dit gedrag wordt al getoond bij jonge vogels die men bij elkaar wil zetten. Dit is simpel op te lossen door de oude vogels een dag van tevoren uit te vangen en een dag in een andere kooi te huisvesten. De dag erna kan men de oude en de nieuwe vogels tegelijk in de kooi plaatsen. Men zal dan geen problemen ondervinden en de vogels accepteren elkaar direct.

Voeding

De voeding bestaat uit een goede zaadmengeling, welke ik zelf een beetje aanvul met grove zaden, zoals: tarwe, witzaad gepelde hele haver, sesamzaad, boekweit, saffloorpitjes en een beetje hennep. Verder zijn de vogels dol op fruit, groente en eivoer. Ze krijgen bij mij dan ook elke dag iets extra's, zoals appel, rozenbottel, kiemzaad, wortel, sinaasappel, lijsterbes, enz.

De kweek

De Cruentata's zijn in hun tweede jaar broedrijp en gebruiken een blok van 20 x 20 x 60 cm. die het best een beetje donker kan hangen. Ik maak mijn blok van binnen wat extra donker door er een plankje in de binnenkant tegen te schroeven. Op de foto is dat goed te zien. Verder schroef ik tegen de binnenkant dikke wilgentakken. Deze schrapen de vogels af en gebruiken dit om hun eieren in te leggen. Dit schrapen gaat ook door als er jongen zijn en hierdoor blijft het nest mooi schoon en droog omdat de vogels er hun uitwerpselen mee bedekken.

Hierdoor komt het nest natuurlijk wel "omhoog" en daarom bevindt het inspectieluikje zich dan ook op 15 cm. hoogte van de bodem.

Gebruikt men geen takken maar houtkrullen dan moet men het blok regelmatig schoon maken omdat er anders een ammoniaklucht in komt te han-

koppel Cruentata

gen. Een ander nadeel is een nat nest en jongen die onder de uitwerpselen zitten. De nesten kunnen namelijk nogal groot zijn en de vogels blijven ongeveer 55 dagen in het nest. En dat is nogal een hele tijd. Als de jongen uitvliegen zijn ze na 3 weken zelfstandig. De jongen kan men ringen met 6 mm. Het tijdstip waarop dit moet gebeuren is 13 dagen. Heeft men echter een klein nestje dan zal men zeker het eerste jong al kunnen ringen na ongeveer 8 dagen. Daarom raap ik altijd de eerste vier eieren zodat ze tegelijk uitkomen en kan ik ze altijd de 13e dag ringen. Het voeren van de jongen gebeurt door beide ouders in even grote mate. Het broeden gebeurt in de hoofdzaak door de pop, maar dikwijls zit de man ook in het blok en zal ook wel een deel van het broeden voor zijn rekening nemen. Ik heb een koppel gehad waarbij in hoofdzaak de pop het ene jaar broedde, het volgende jaar broedde hoofdzakelijk de man.

Het tijdstip waarop deze vogels aanvangen met broeden is niet te zeggen want dat kan het hele jaar door zijn. Meestal leggen de vogels in april of mei eieren. Een aanwijzing dat de vogels in broedstemming komen is wanneer hun donkerbruine naakte oogring gaat verkleuren naar wit of heel lichtbruin. Zo had ik in de maand februari 1997, terwijl het vroom, een kop-

pel buiten op eieren zitten. Dit koppel heeft 5 jongen groot gebracht. Het koppel had 10 eieren waarvan ik de eerste 6 had geraapt en in de koelkast bewaarde. Ik had gehoord dat ze in dat geval niet indrogen. Ik raapte de eieren omdat dit koppel altijd grote nesten heeft en de betreffende pop met 2 dagen tussenruimte legt, i.p.v. één dag tussenruimte, zoals de meeste koppels doen.

Geen van deze eieren was bevrucht, ik denk dan ook dat de kiem in de koelkast is afgestorven, omdat deze te koud was. Het laatste ei was beschadigd en is dus niet uitgekomen. Het bevruchting percentage bij de Cruentata is erg hoog: meestal is alles bevrucht. Alleen bij grote nesten zit soms één onbevrucht ei.

Nawoord

Ik hoop dat dit artikel heeft bijgedragen tot een beter inzicht in deze beweeglijke en aanhankelijke vogels. De Cruentata is door zijn gedrag en betrouwbare broedresultaten zeker een vogel die geschikt is voor zowel de ervaren als de beginnende kweker. Mochten er nog liefhebbers zijn met vragen over deze vogels, bel mij gerust.

Tekst en foto's A.W.E. Swaans
tel: 0165-558188

Het Diamantduifje

Welke vogelliefhebber kent haar niet: als kweekvogel succesvol, maar als tentoonstellingsvogels een 'zorgenkindje'. Als kweekvogel is zij bij de meeste liefhebbers aan eigen succes ten onder gegaan.

Een onverwant koppel zorgt voor nakomelingen wanneer dit op natuurlijke wijze 'klikt'. Als dan niet wordt ingegrepen blijven ze doorgaan met het uitbroeden en grootbrengen van nakomelingen.

Voorwaarde is wel dat ze even uit het gezichtsveld of op afstand kunnen verblijven bij verzorging of nestcontrole. De angstige en wilde natuur is na meer dan 100 jaar nakomelingen nooit verdwenen, dit is een slechte erfelijke eigenschap.

In de loop der jaren zijn meerdere mutaties ontstaan, die het duifje niet ten goede zijn gekomen. Volgens mij wordt het dan ook hoog tijd om aandacht te besteden aan de natuurlijke wildvorm. Door allerlei koppelingen – vaak in verwantschap – is er weinig van de echte wildvorm over. Daar heb ik zelf ook aan meegewerkt. Naast mijn werk: servicemonteur door het hele land, bleef er weinig tijd over voor mijn hobby: vogels. Tropische duifjes waren een mogelijkheid. De diamantduif behoorde door zijn zacht-aardige instelling al snel tot mijn favoriet.

De verzorging van deze duif is simpel. Als hoofdmenu is 50 % tropisch zaad en 50 % klein parkietzaad voldoende. In de kweekperiode meng ik wat hennep door het zaad. Daarnaast gaf ik ze groenvoer, eivoer en natuurlijk grit. Ook strooide ik wat onkruidzaad op de bodem van het nachtverblijf, maar niet te veel. Diamantduifjes zijn niet winterhard. Vooral de teentjes zijn bij strenge vorst snel aangetast.

De bruine diamant heeft vooral mooie stippen, 'diamantjes'. Bij de diamant witstuit zijn ze niet zo mooi. Met 3 koppels witstuit x bruin ben ik 7 jaar geleden begonnen met de kweek van soms 30 jongen per jaar. Mijn doelstelling was een zo licht mogelijk duifje met bruine vleugels met hierop vooral duidelijk de diamantjes. Vele bonte bruine kleurlingen met enkele goede bruine diamantvogels waren echter het resultaat. Verder kreeg ik veel witstuit grijspastel met uitlopende stippen (druppelvormig), en een enkele goede. Maar een goede diamant grijs of een bruine witstuit was niet

haalbaar. Een enkele 'overgoten' witte boorlinge kwam te voorschijn maar deze was onvruchtbaar of te zwak. Door de steeds verdere inteelt ben ik gestopt.

Als tentoonstellingsduif heeft de diamantduif bijna afgedaan. Het afgelopen jaar was ik zelfs de enige inzender op 2 tentoonstellingen met duifjes. De oorzaak van de geringe belangstelling op tentoonstellingen is mijns inziens de inbreng. Het van nature angstige karakter van het diamantduifje is er in de vele kweekjaren nooit uitgefokt. Het is bijna onmogelijk om dit duifje onbeschadigd op de keuringstafel te krijgen. Vooral wanneer we voor de tijd gaan opkooien, wat eigenlijk nodig is. Ik heb de beste ervaring met het duifje uit de volière te vangen, en in een doosje te vervoeren. Vervolgens breng ik de duifjes persoonlijk in de TT kooien die eerst van een hoesje zijn voorzien. De poten en snavel zijn de enigste zekerheid die je vooraf hebt wat de punten betreft. Het formaat is bij voorbaat al te klein door allerlei inteelt.

Naar mijn oordeel wordt het hoogtijd dat we zuinig zijn op de wildvorm- de diamantgrijs. Deze is schaars in de juiste formaat. De meesten hebben nog steeds te veel bruin in de bevedering. Om kort te zijn: het gaat slecht met het diamantduifje als TT vogel.

Jan Velthof
Albergen

T.T. Kooien
Benodigheden

FA. HEESAKKERS

Fa. Heesakkers • Kampweg 9a • 5469 EX Keldonk
Tel. 0413 - 211784 Fax 0413 - 212600

Aanwezig op de volgende markten:

- Boskoop, Ridderkerk, Liempde,
- St. Willebrord, Zwolle, Meppel,
- Bovenkarspel, Heeten
- Weerselo, Tegelen, Venlo,
- Barneveld
- en de tentoonstellingen in Apeldoorn en Zutphen

Voorfronten in elke gewenste maat tot 200x100 cm.

Extra zware fronten voor alle parkietachtigen en grote vogels.

Roestvrijstalen badschalen en voerbakken.

Alle vogelbenodigheden.

Div. soorten parkieten

o.a. Pennanten - Rosella's - Halsbanden in div. mutaties.

De Winterkoning

Dit vogeltje is een vederlichtgewicht, het is alleen iets zwaarder dan het (vuur)goudhaantje. Talrijk zijn de winterkoningen in oost, midden en zuid Nederland. Daar zitten er nu weer gemiddeld één koppel op 2,5 hectare.

Ik zeg nu, want in de winter van '78 - '79 werd het bestand gedecimeerd en in het noorden van Nederland verdwenen hier en daar alle winterkoningen, door sneeuw en lage temperaturen.

Winterkoning met voer voor de jongen

De naam is enigszins misleidend, de winterkoning is een jaarvogel, alleen, 's winters zitten er meer dan 's zomers door toevoer van trekkende winterkoninkjes uit noord- en oost-Europa. Deze vogel is niet altijd monogaam.

Bij voldoende voedsel heeft een mannetje wel eens meerdere vrouwtjes. Nesten worden het gehele jaar gebouwd, maar van alle "speelnesten"

wordt er in de lente slechts één gevoerd met zacht materiaal.

Er wordt doorgaans twee maal per jaar gebroed op de meest curieuze plaatsen: nestkasten, klimop, rommelhoekjes, opgehangen gedroogde groentebossen, kettingen van een takel, wortels van omgevallen bomen enzovoorts. Winterkoningen eten uitsluitend insecten en dit gegeven, samen met het feit dat ze een ongunstige massa/oppervlakte-verhouding hebben, maakt de verliezen in strenge winters soms desastreus.

Soms wordt een koekoeksei gelegd in een winterkoningnest. Hoe het er in komt is een raadsel want de koekoek kan er absoluut niet in!

De jonge koekoek valt meestal voortijdig uit het nest maar komt in veel gevallen dan toch normaal groot.

Tekst en foto's
Peter Otten

Winterkoning in takel

CYRIL'S KEUZE

De Rode Kardinaal

Een opvallende en sterke Noord-Amerikaanse soort.

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

Er zijn maar weinig zaadeters die zo opvallend zijn als de Rode Kardinaal (*Cardinalis cardinalis*). Het is een merkwaardige gewaarwording om een man boven in een struik te zien zonnebaden wanneer hij zijn staart geleidelijk aan spreidt, zijn vleugels met gracieus opendoet en zijn lichaam buigt om de warme zonnestralen van de ochtendzon goed op te vangen. Af en toe lijkt het of hij voorover zal tuimelen maar hij houdt een dergelijke houding best een tijdje vol. De rode kuif houdt hij fier rechtop en de majesteitlijke verschijning van deze schitterende rode vogel is een echte blikvanger.

De man begint meteen te zingen wanneer hij een wijfje ontdekt. Het volume neemt toe wanneer het bleekbruine wijfje dichterbij komt. Dan begint hij te baltsen en jaagt onder luid gezang achter het vrouwtje aan. Uiteindelijk gaat ze zitten en hij komt dichterbij, luidkeels zingend en hij zwaait met zijn kopje op en neer, de kuif over-eind. Dit spel eindigt uiteindelijk in een paring.

Een pas geïmporteerde man heeft een schitterende rode kleur, zoals te zien is op de foto. Een mannetje in prima conditie en nog steeds in dit schitterende rode kleed, komt het best tot zijn recht in een ruim beplante volière.

Helaas verliezen mannen vaak hun schitterende rode kleur als ze in de verkeerde omgeving worden gehouden. Zelfs in een grote beplante volière is het heel goed mogelijk dat hij geleidelijk kleur verliest (zie de foto). Deze vogel in kwestie werd gehouden onder ideale omstandigheden: een ruime beplante volière. Hij had toegang tot een vorstvrij vertrek maar bracht klaarblijkelijk de meeste tijd door in de buitenlucht in de grote vlucht; deze kardinalen kunnen best tegen wat slecht weer.

Deze vogel heeft 15-20 jaar geleefd. Zij dieet bevatte een zaadmengsel voor exoten en trosgierst. Ook waren insectenvoer, zacht voedsel, fruit en levend voedsel steeds beschikbaar. De kardinaal werd gehouden met grote insecteneters en enkele zaadeters. Dit gevarieerde dieet droeg bij tot het enigszins behouden blijven van zijn rode kleur. In de beplante volière kon hij ook allerlei insecten vangen.

De Rode Kardinaal is bijna 20 cm lang en het is een veel voorkomende soort die voorkomt in bosgebied en niet wegtrekt. Hij is te vinden in het oostelijk gedeelte van de Verenigde Staten van Amerika. Het is ook een graag geziene tuinbewoner en hij is vaak te vinden op voedertafels. Een paartje bouwt een komvormig nest in een struik of kreupelhout, legt drie tot vier bleekgroene eieren met

roodbruine stippen. Die komen na 13-14 dagen uit. De jongen vliegen uit met veertien dagen. Ze worden daarna nog 14 dagen gevoerd.

Rode kardinalen hebben allerlei voordelen als volièrevogels: ze zijn sterk, ze zijn schitterend gekleurd, ze hebben karakter, ze zijn niet agressief, ze zingen prachtig en er is goed mee te kweken.

De/

ose/